

RECUPERACIÓ DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA

Almenys 39 exiliats republicans relacionats amb L'Hospitalet (per naixement o per veïnatge) van passar pels camps d'extermini nazis entre el 1940 i el 1945, i 29 d'ells hi van perdre la vida. Aquesta xifra és el resultat d'una investigació de

CAPITOL 1. HOSPITALENC A L'HOLOCAUST

més d'un any del periodista Enric Gil, redactor de L'HOSPITALET, i l'historiador Josep Ribas del Grup d'Anàlisi L'Hospitalet Antifranquista (del Centre d'Estudis de L'Hospitalet). Iniciem una sèrie de reportatges per recuperar la nostra memòria històrica.

Història dels hospitalencs que Hitler va intentar assassinar

Una investigació recent troba 39 deportats hospitalencs als camps d'extermini nazis

HOMENATGE

Almenys 39 ciutadans relacionats amb L'Hospitalet van passar entre el 1940 i el 1945 pels camps d'extermini nazis (especialment Mauthausen i Gusen, dels quals s'ha celebrat fa uns mesos el seixantè aniversari del seu alliberament) i del nord d'Àfrica (que depenien del règim col·laboracionista francès de Vichy). Una investigació conjunta del periodista d'aquest diari, Enric Gil, i de l'historiador del Centre d'Estudis de L'H Josep Ribas ha permès recuperar en bona part la història d'aquestes persones, amagada pels vencedors de la Guerra Civil i oblidada durant la transició fins ara.

Els primers dies de l'any 1939 Catalunya veia recular el seu exèrcit en el darrer sospir de la República. Una part significativa de la població catalana fugia abans que l'exèrcit franquista ocupés la seva població. S'iniciava un dels èxodes més tràgics del segle XX, en el qual van participar un nombre important, però no precís encara, de ciutadans hospitalencs. La major part dels exiliats catalans aniria a raure a França i tan sols una petita part va aconseguir fugir a d'altres indrets (especialment a països de l'Amèrica Llatina). Els primers van patir la maledicció de viure de nou allò de què havien fugit: una altra contesa, la Segona Guerra Mundial.

Podrien ser més

Enrolats en bona part en l'exèrcit francès de forma forçosa, alguns milers dels republicans espanyols caurien presoners de l'exèrcit alemany després de la seva victoriosa campanya a França mitjan 1940. Els historiadors han demostrat recentment que el ministre Serrano Suñer es va desentendre d'ells davant les autoritats alemanyes. Els presoners republicans van ser considerats aleshores com a apàtrides i enemics de l'Estat nazi i, per tant, conduïts als camps de concentració davant la desídia del règim franquista.

Almenys 39 ciutadans relacionats per naixement o per veïnatge amb L'Hospitalet formaren part d'aquests contingents enviats a morir en les pitjors condicions imaginables. Aquests són els que hem pogut verificar, però és possible que fossin alguns més. Així, per exemple, la llista es compon de noms masculins, però és possible que hi hagués dones hospitalenques als camps de concentració, especialment al de Ravensbrück, que estava destinat a acollir-les. Malauradament, les llistes van desaparèixer i no hem trobat cap altra informació. Potser encara sortiran més noms arran d'a-

L'ex deportat Josep Igual (al centre) a Mauthausen, en un homenatge dels anys 60

NOM	DEPORTAT	DADES
Andreu Méndez, Antoni	3386	(21/04/1907 Mazarrón, Múrcia), mort a Gusen el 31/12/1941 als 34 anys
Aragón Muñoz, Josep	6218	(19/7/1904 Múrcia), mort a Gusen el 30/7/1941 als 37 anys
Arnau Viña, Manel	3238	(14/3/1920 L'Hospitalet), mort a Buchenwald el 24/11/1944 als 24 anys (?)
Arranz Barrio, Antoni	4650	(17/1/1896 Segòvia), mort a Gusen el 16/11/1941 als 45 anys
Artigau Rivas, Jaume	4517	(23/06/1907 L'Hospitalet), mort a Gusen el 22/10/1941 als 34 anys
Ballester Serrano, Josep	4943	(10/05/1910 Seneta o Santomera Múrcia), mort a Gusen el 15/12/1941 als 31 anys
Cabanes Bel, Martí	4037	(13/8/1888 Lavit i Terrasola, Barcelona), mort a Gusen el 13/1/1942 als 53 anys
Callejón Martínez, Àngel	4173	(25/5/1919 La Unión, Múrcia), mort a Gusen el 4/10/1943 als 24 anys
Calpe Vidal, Josep	4650 (?)	(16/1/1893 Borriol, Castelló), mort al castell de Hartheim entre el 16/8 i el 24/9/1941 als 48 anys
Capdevila Montserrat, Vicenç	4506	(7/5/1909 Barcelona), mort a Gusen l'11/11/1942 als 32 anys
Cuyàs Niubó, Pere	6313	(25/05/1905 Mollet del Vallès, Barcelona), mort a Gusen el 26/12/1941 als 36 anys
Fernández Torres, Manel	4482	(5/7/1907 Cobreces, Cantàbria), mort a Gusen el 25/12/1941 als 33 anys
Ferrer Salvadó, Vicenç	4791	(5/5/1900 L'Alcorà, Castelló), mort a Gusen el 17/8/1941 als 42 anys
Mañá Archilaga, Jaume	3771	(8/12/1917 Falset, Tarragona), mort a Gusen el 12/12/1941 als 24 anys
Muñoz López, Francesc	3926	(2/12/1916 Lubrin, Almeria), mort a Gusen l'1/4/1941 als 25 anys
Oller Mendizábal, Joan	4165	(6/1/1893 Barcelona), mort al castell de Hartheim el 28/9/1941 als 48 anys
Panés Gil, Josep	¿?	(¿1917? Cuevas Almanzora, Almeria), mort a Gusen el 2/2/1942 als 25 anys
Pinas (o Piñas) Arrabal, Manel	4136	(1/1/1909 Barcelona), mort a Gusen el 30/8/1941 als 34 anys
Polo Tapies, Ferran	6497	(13/7/1915 Barcelona), mort a Gusen el 16/11/1941 als 27 anys
Porta Plana, Gener	5151	(22/5/1892 Bovera, Lleida), mort a Gusen el 15/11/1941 als 49 anys
Querol Puyo, Eugeni	5165	(25/6/1916 Barcelona), mort a Gusen el 24/1/1942 als 26 anys
Ramis Grimal, Josep	3250	(13/8/1897 Dènia, Alacant), mort a Mauthausen el 3/4/1944 als 47 anys
Ramon Alcaraz, Josep	3500	(23/1/1915 Estrecho de San Ginés, Múrcia), mort a Gusen l'1/11/1941 als 26 anys
Rubio García, Severià	4916	(21/2/1920 Roa de Duero, Burgos), mort a Steyr el 2/10/1942 als 22 anys
Ruiz Gómez, Marià	3241	(11/12/1900 Cabezo de Torres, Múrcia), mort a Gusen el 13/9/1941 als 41 anys
Saura Benages, Remigio	4043	(25/9/1903 Linares de Mora, Terol), mort a Gusen l'1/10/1941 als 38 anys
Saura Marco, Josep	3657(?)	(27/5/1915 Burriana, Castelló), mort a Gusen l'1/10/1941 als 26 anys
Vives Campos, Manel	6823	(17/8/1903 Barcelona), mort a Gusen el 13/11/1941 als 38 anys
Vives Campos, Josep	6822	(3/5/1901 Barcelona), mort a Gusen el 14/11/1941 als 40 anys
Alfonso Ortells, Manel	4564	(20/9/1918, L'Hospitalet), supervivent, alliberat a Mauthausen el 1945
Canovas Lapuente, Antoni	¿?	(15/4/1920 Guadalupe, Múrcia), supervivent alliberat a Port-Lyautey (Marroc) el 1943
Colet Balart, Jaume	¿?	(29/12/1904 L'Hospitalet), supervivent alliberat a Mauthausen el 1945 (?)
Frias Gallardo, Eduard	3985	(28/8/1923 L'Hospitalet), supervivent alliberat a Mauthausen el 1945
Gutiérrez Souza, Manel	4099	(16/5/1925 L'Hospitalet), supervivent alliberat a Linz el 1945
Igual Vilarrubias, Josep	4899	(13/1/1913 L'Hospitalet) supervivent alliberat a Mauthausen el 1945
Masip Garrich, Josep	4780	(23/2/1919 L'Hospitalet) supervivent alliberat a Mauthausen el 1945
Pedrol Carbonell, Joan	6655	(27/3/1923 Barcelona) supervivent alliberat a Mauthausen el 1945
Quesada Herrerias, Félix	3854	(4/5/1927 Serón, Almeria) supervivent alliberat a Mauthausen el 1945
Quesada, Ciriaco	¿?	(Almeria (?)) supervivent alliberat a Mauthausen el 1945

quests articles. Sigui com sigui, ja podem afirmar ara que la maquinària repressiva de Hitler va matar de forma directa més hospitalencs en els seus darrers cinc anys que no pas els

que va afusellar en quaranta el règim de Franco.

Dels 39 hospitalencs que van passar per la màquina d'extermini nazi, només deu van sobreviure.

Hem aconseguit localitzar descendents o familiars en el cas de 17 dels 39, a més de dos supervivents que hem pogut entrevistar personalment.

ENRIQUE GIL

L'anomenat "pacte de silenci" de la transició ha estat qüestionat des del can-

El pacte

tó de les víctimes del franquisme, que han demanat als partits la recuperació de la memòria històrica i mesures de reparació –especialment moral– pels patiments soferts. El Govern de la Generalitat, a través del Departament de Relacions Institucionals i Participació de Joan Saura, treballa per a l'aprovació aquest any de la llei de creació del Memorial Democràtic. En paraules de Saura, el Memorial serà "una institució que tingui entre d'altres funcions situar la vigència dels valors democràtics, que faci investigació i difusió d'una part important de la memòria històrica democràtica que avui Catalunya no té". El Govern també ha col·laborat en la commemoració del seixantè aniversari de l'alliberament del camp de Mauthausen, i el passat mes d'octubre va fer un homenatge institucional als supervivents dels camps d'extermini, que, malgrat no haver aplegat ni de bon tros tots els que encara resten vius, sí que va suposar un acte d'inexcusable reconeixement. A Madrid, el Govern podria aprovar la llei per reparar el dany sofert per les víctimes del franquisme i la Guerra Civil. Llei que va prometre poc després d'arribar al govern i que fa un any que prepara.

El drama de l'exili i la deportació no només el van viure els 39 implicats di-

El drama

rectes. Malgrat ser els que van patir l'horror dels camps nazis, havien deixat enrere famílies senceres que, o bé els van acompanyar a l'exili i van suportar la por al que els poguessin fer els alemanys després d'envair França, o bé es van quedar a Espanya i van patir la crua repressió franquista i l'angúnia per la sort del parent exiliat. Molts familiars no van saber el trist final del seu parent fins als anys cinquanta... i fins i tot en un cas ha estat aquesta investigació la que els ha permès saber-ho ara.